

G. K.
428,
40

II h
606

X 231 6708

ALTARIA VETERVM MONTES

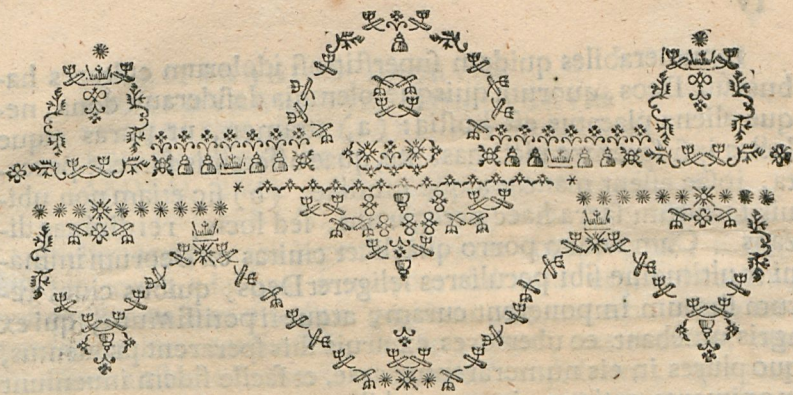
QVIBVS ILLVSTRATIS
DIEM
SERVATORIS IESV CHRISTI
NATALEM
PIE CELEBRANDVM INDICIT
M. GODOFR. AVGVSTVS LOBECK
SCHOL. CATHEDRAL. RECT.

IMPRIM. IO. GVIL. BOSSOEGEL, TYPOGR. FVND.

ALTAIRIA
VETERVM MONITES
—————
QVINTVS SECVLVS
DEVM
SERVATORIS NOSTRI CHRISTI
NATALIS
DIEI QVINTVS SECVLVS
M. C. DCC. LXXXV. TORONTO
—————
PUBLISHED BY THE UNIVERSITY OF TORONTO

Reditum sanctissimi illius diei, quo in his terris regnum illud, in aeternum duraturum, idque Nebuchodonosoro Dan. II. 34. 45. olim per somnium, sub specie lapidis, de monte sine manibus auulsi, ostentatum, coepit, **VOBIS, SVAVISSIMI AVDITORES,** indicturo, non a re plane alienum mihi uideretur, de religioso antiquorum hominum, in primis gentilium, cultu, aut in montibus ipsis, aut in altaribus, montium formam et altitudinem simulantibus, peracto, pauca praetari. Commentationem itaque habebitis, quae, opto, dum **VOBIS** *altaria ueterum montes* sistit, piam in animis **VESTRIS** recordationem excitet altaris illius in monte Golgotha, in quo Jesus Christus noster se ipsum pro nobis dedit fertum, hostiamque ad odorem suauem, Ephes. V, 2, sanguineque suo regnum illud aeternum stabiliiuit, quod inchoauerat, cum nasceretur

Innumerabiles quidem supersticiosi idolorum cultores habuerunt Deos, quorum quisque solemnia desiderauit dona, neque aliena placatus est hostia: (a) attamen, ut puras atque lectas ipsi fecerunt uictimas, ne, quae offerentis ferrent peccata, ipsae essent mancae atque mutilae; (b) sic etiam non ubiuis terrarum sacra haec peregerunt, sed locis, rei diuinae dicatis. Cum autem porro quaelibet ciuitas ex Deorum immanni multitudine sibi peculiare seligeret Deos, quibus ciues rerum suarum imponerent curam, atque ii potissimum, qui ex agris uiuebant, eo uberiores ex aruis suis sperarent prouentus, quo plures in eis numerarentur arae, et facile fidem inueniunt monumenta antiqua, innumerabilium pene altarium mentionem facientia, et, Ieremiam, Hoseamque non ὑπερβολικῶς locutos esse, patet, cum Israëlitis, a purioribus sacris ad profana male transfugis, exprobrant, tot apud eos esse aras, quot oppida, imo quot Hierosolymae compita, Ier. XI. 13. & secundum multitudinem fructuum multiplicasse altaria, Hof. X. 1

Vitringa (c) rationem huius in exstruendis altaribus furoris eandem nobiscum reddit, asserens, ex ararum structura et copia eos sibi collegisse rationem meriti apud Numen uerum et falsum, et Libanius (d) rem conficit, ψυχῆ, inquires, τοῖς ἀγροῖς τὰ ἱερά, καὶ τοῖς γεωργῶσι ἐν αὐτοῖς αἱ ἐλπίδες. Eandemque ob causam non solum Seruius Tullius, per singulos pagos aras Diis tutelaribus dedicari, eosque communibus sacrificiis quotannis coli, iussit, (e) sed etiam Jouem quendam Paganicum summo habitum esse in honore, ex lapide apud Gruterum (f) apparet: IOVI.

a) Virg. Aen. V. 49. IX. 624. Plin. H. N. VIII. 45. Aristot. Eth. IX. 2. V. 10. Rob. Ant. rom. III. 33. Lamb. Bos. Ant. graec. VI. edit. Leisner. b) Lamb. Bos. I. c. Pfeifer. Ant. gr. I. 14. Brunings Ant. gr. XXI. §. 8. c) Vitring. T. I. Comment. in Es. p. 507. d) Liban. in Orat. ὑπὲρ τῶν ἱερῶν. e) Dionys. Hal. IV. p. 212. f) Gruter. p. XXI. n. 11.

IOVL. PAGANICO. SACRVM
 ET. INDVLGENTIA. DOMINORVM
 SVCCESVS. PVBLICVS. MVNICIPVM
 ASISINATVM, SER. AMOENIANVS
 AEDEM. CVM. PORTICIBVS, A SOLO
 SVA. PEC. FECIT. ITEM. MENSAM. ET. ARAM

In hac tamen tam ingenti altarium copia, quae, si non superet, certe adaequat numerum ciuitatum atque uicorum, non possumus non omnium gentium communem, in eis erigendis, mirari consensum, in eo, quod, aut montes, aut montium instar eminentia et excelsa, crediderint, oportere esse altaria

Sacri scriptores, Iudaeos profani cultus arguentes, loci editioris plerumque faciunt mentionem, & Hoseas cap. XII. com. 12. in illis suggestus, quibus honores adolent, exprobrat lapideos. Qui enim hic dicuntur tumuli per fulcos agri, hos non manipulorum & frumenti, sed lapidum facimus acervos, ducti tam monte illo Galeedo, Gen. XXXI. 48. atque urbe Galilima. 1. Sam. XXV. 44. a lapidum copia isthaec nomina fortitis, quam urbium ruderibus, quae eodem ueniunt nomine, II. Reg. XIX. 25. Ef. XXV. 2. Ier. IX. 10. Ll. 37. & acervis istis, quibus cadauera lapidibus obrutorum, Achanis Ios. VII. 26. & Absolomi. II Sam. XVIII. 17. tecta iacent. Ex lapidibus itaque uiuis, iisque rudibus, aras fruebant Iudaei aequae, ac gentes aliae, quarum aliquas citat Spencerus, (g) quibus Argonautas addimus illos, quos, sacra obituros, & frondibus quernis coronatos, lapides missiles coaceruasse, dicit Apollonius; (h)

*Βωμὸν δ' αὖ χερσίδος παρενήνεον, ἀμφὶ δὲ Φύλλοις
 Στεφάμενοι δρυῖνοισι θνητολῆς ἐμέλοντο.*

) 3

Cum

(g) Spencer. de Leg. Hebr. Rit. II. 2. Sect. 2.
 Pfeif. I. c. I. 37.

(h) Apoll. Rhod. Argon. I. 1123. conf.

Cum autem, qui lapides istos, nulla arte politos, legebant, nec ordinem semper seruant, nec formae iustae haberent rationem, altaria habemus uariae magnitudinis, quae illis cum apud Ebraeos, tum apud Graecos nomina indidisse sua uidetur Vossio, (i) a cuius sententia non aliena sunt, quae de Graecorum altaribus Pfeiferus (k) refert: Βωμος, scribens, est τὸ οἰκοδόμημα, ἐν ᾧ ἔθυσον, ἢ ὁ ὑψηλὸς τόπος, quod interpretari uidetur illud Eustathii (l) Βωμός ἐστι κτισμά τι ἀπλῶς καὶ ἀνάσημα. De Latinorum altaribus eo minus nobis est dubitandum, quo clarius, ex ipsius uocis notatione, eorum altitudinem cognoscimus. Seruius (m) enim, *altaria ab altitudine nominata*, afferit, & Praecl. Leisnero, (n) cuius institutioni, magnisque de me meritis immortales ago, habeoque gratias, *altaria quasi altae arae dicta sunt*. Si uero ad exteras abire lubeat gentes, etiam in his terrarum regionibus altas inueniemus aras, & cum temporis, rerumque nostrarum ratio prohibeat, quo minus, per totum terrarum orbem peragranter, illas eruamus omnes, perlustremus tantum ueteris Germaniae fines, & audiamus, quae Arnckiel (o) tradit: *Bey den Unserigen, narrans, waren die Altaere gemeiniglich unten an dero Wurzel des Berges mit grossen Steinen rund umher besetzt, oben aber drey oder noch mehr groessere Steine ausgerichtet, und darüber ein sehr grosser breiter Stein geleeget, darauf man geopfert. - - - Sonsten waren auch die Altaere aus einem ganzen grossen Stein oder Felsen*

Sed neque altitudo qualiscunque, aut mediocris religioni omnium, altaria exstructorum, faciebat fati, incredibile potius dictum est, quantas moles nonnulli erexerint. Diodorus Siculus (p) refert, Syracusis ab Hierone rege exstructam fuisse aram

(i) Voss. in not. ad Maimonid. de idolol. p. 6. (k) Pfeifer. l. c. (l) Eustath. ad Hom. Odyss. H. (m) Serv. ad Virg. Ecl. V. (n) Leisner. ad Bos. Ant. gr. VII. (o) Arnck. de Rel. Cimbr. c. 30. Caluor. Ritual. Eccl. P. II. Sect. I. 14. §. 6. (p) Diodor. Sicul. Bibl. XVI. XVII. II.

aram, per stadii longitudinem excurrentem, latitudine et altitudine ita inter se comparatis, ut proportione coniunctae sint, τὸ δ' ὕψος, καὶ πλάτος ἔχουσιν ἴσῳ κατὰ λόγον, et Alexandrum in termino expeditionum suarum extremo duodecim struxisse aras πεντήκοντα πηχῶν; atque Simandii regis monumentum exhibens, ait, in medio peristylia fuisse aram sub dio ex lapide pulcherrimo exstructam, excellentis artis, et admirandae magnitudinis: κατὰ δὲ μέσον τὸν περίστυλον ὑπαίθριον βωμὸν κατεσκευάσθαι, τῷ καλλί-
 58 λίθῳ, τῇ τε χειρουργίᾳ διάφορον, καὶ τῷ μεγέθει δαυμασόν. Deinde his annumeremus illa, quae ruinis suis inter Germanos sepulta iacent, altaria, quae eximiae plane magnitudinis fuisse, ex lapidum dirutorum acervis coniicimus; et si rudera haec nihili habere uelimus, in Arnckielis Religione Cimbrica aram, ingentibus lapidibus exstructam, conspiciemus, quam his describit uerbis: *In Seeland sol ein solcher ansehnlicher Altar auf einen Berg bey dem Dorfe Birck bey der Heerstrasse noch vorhanden seyn: daselbst stehen drey Hügel unten mit einen Quadrat-Steinen-Kraiss umgeben, ein ieder Hügel ist auch vor sich mit Steinen eingeschlossen, der mittlste aber ist oben auch mit einen Steinkraiss umzircket, und in demselben vier ungebeurè grosse Steine ausgerichtet, und darüber ein grosser breiter Stein. Es scheint, dass dieser Altar des Thors gewesen.* (q) Huc tandem referendae sunt, ex sententia Spenceri, (r) Aegyptiae illae Pyramides amplissimae, quarum uertices non nisi per innumerabiles gradus attingere potuerunt, et de quibus Kircherus apud eundem haec habet: *Cum Aegyptus humilis esset, et montibus careret, loco montium adinueniunt excelsa illa Pyramidum et Obeliscorum, quos proprio nomine appellabant, Deorum columnas, seu aras, ad quas per gradus ascendebatur*

Infi-

(q) Calvöz. l. c. cap. 15. §. 4. (r) Spencer. l. c. II. 7.

Insignis autem haec, quae montium fere exaequat, altarium altitudo, quo minus ipsis nomen montium uindictet, ut nihil ob stare uideretur; sic illa nobis ambiguum non relinquit, quin, si splendorem, reique diuinæ dignitatem non attendamus, originem debuerit consuetudini, in ipsis sacrificandi montibus, rei diuinæ, ex opinione gentium, ab auctore destinatis, ut quemlibet montem inde dignum habuerint, qui mons Iouis appellaretur, ideoque excelsis numinibus in excelsis locis operari amarint. Πᾶν δὲ ὄρος, scribit Melanthes in libro de sacrificiis, τῶ Διὸς ὄρος ὀνομάζεται, ἐπεὶ ἔθ' ἦν τοῖς παλαοῖς ὑψίστων ὄντι τῶ θεῶ ἐν ὑψηλοτάτης ποιείσθαι, (s) et inter primos Deorum cultus, auctore Eschenbachio (t), non infimus fuit ararum, non illarum tamen arte extractarum, sed naturalium, locorum nimirum editorum. Eiusdem quoque sententiae sunt Vossius atque Struuius, quorum ille, (u) prima, ait, loca ad cultum fuerunt montes et hic, (x) luci, inquit, olim numinum templa, priscoque ritu simplicia rura Deo, praecellentem arborem, uel montium cacumina dicabant.

Est haec non scripta, sed nata quasi lex, ut, qui Deum supplices adoramus, hunc in coelis quaeramus, et, qui illud summum Numen pie ueneramus, manus, oculosue ad sidera, uotis nuncupatis, tollamus, nec quemquam fugit, ex diuino cum hominibus commercio optima in genus humanum redundare commoda. Verum enim uero, cum noua superstitione antiquae isti legi obrogaret, gentes profanae, non precibus ex imo petore missis, sed citatis pedibus, coelo appropinquaturae, altissimum quemque conscenderunt montem, quo Deos coram conuenirent, et eo citius uotorum ab illis participes redderentur, parum a coelesti sede remotae. Ex religione itaque, si qua fuit, *instita*, eos, teste Tacito, (y) maxime locos propinquare coelo, precisque mortalium nusquam propius audiri, putantes, in montibus Diuis operati

s) v. Pfeifer. l. c. t) Eschenbach. Dissert. Acad. Diss. III. §. 5. u) Voss. l. c. x) Struu. Ant. Rom. Syntagm. cap. XI. y) Tacit. Annal. XIII.

operati sunt, eosque pro altaribus habuerunt. Quum quoque inter omnes constet, maiorum, minorumue gentium Deos montium, quorum custodes habebantur, amasse uertices, & in his saepius apparuisse, remque habuisse suam, quin imo Deos quosdam Montenses fuisse, (z) isti superstitiosi homines non eam tantum ob causam montes petebant, ut preces eo facilius ad aures Deorum peruenirent, sed etiam ut iisdem locis, qui maxima Deorum frequentia celebrarentur, sacra, ipsis arbitris, facerent, illisque montium dominis honorem redderent debitum. Hunc tamen illis iure meritoque negat uates regius. Pf. XCV, 4. Soli Deo magno, & omnium Deorum regi penetralia terrae, & montium altitudines uindicans, Theodoreto interprete: *Αὐτῶ εἰσὶ καὶ τῶν ὄρων κορυφαὶ καὶ μυριάκις οἱ δαίμονες πείθωσι τῶν ἀνθρώπων τὰς ἀνοήτους ἐν τέτοις αὐτοῖς τὰ τεμένη πηγνύνα*

Eam esse infiniti uniuersitatis rerum conditoris naturam, quae nullis tectorum angustiis possit coerceri, ipsa docet sana ratio, & qui uelit homo ei, qui coelum sedem suam, & terram scabellum pedum suorum dicit, domum parare, immensis eius uirtutibus dignam? Non esse parietibus includendos Deos, quibus omnia deberent esse patentia ac libera, quorumque hic mundus omnis templum esset, & domus, dicit Cicero, (aa) magos Persarum statuuisse, auctoresque fuisse, ut Xerxes templa Graeciae inflammaret. Hinc gentes, idolis suis diuinis tribuentes proprietates, *illis*, teste Hospiniano, (bb) *nulla erigunt templa, sed omnem eorum usum, ceu alienum a maiestate diuina respuunt*, & Tacitus de Germanis asserit, *nec cohibere parietibus*

(X) (X)

(z) Conf. Cl. Bidermann. de Montibus Musarum domiciliis. Deyling. Oberu. S. Obs. XII. P. III. Eschenbach. l. c. Spencer. l. c. III. 2. Sect. 2. Spanhem. ad Callimach. Hym. in Dian. p. 145. seq. & p. 370.

(aa) Cic. de Leg. II. II. (bb) Hospin. de Templ. I. I.

tibus Deos, neque ullam humani oris speciem assimilare, ex magnitudine celestium arbitrantur. Zenonem, Stoicorum patrem, Deos templis interdixisse, *ἰερά θεῶν μὴ ὁμοδομεῖν*, praecipientem, ab eodem Hospiniano percipimus, idem de aliis gentibus simul referente; & cum Romani, si fides Varroni habenda, centum, & septuaginta primis annis, ritu Persico, templis, simulacris, Deorumque statuis caruerunt, uel saltem, Numae temporibus, idola erecta, templaque constituta ignorarunt, (cc) colligimus inde, cum Dempftero, *numina aut in siluis seu lucis, aut in montibus fuisse ab antiquis culta*

Quemadmodum autem iste d. l. hunc morem Indis, Graecis, Getis, atque Dacis fuisse, asserit, & Seruius (dd) Orgia ista, Bacchi sacra, uel *ἀπὸ τῆς ὄργης*, quia Bacchae furore agitatae bacchantur, vel *ἀπὸ τῶν ὄρων* uocata dicit; sic etiam de Bithynis tradit Hospinianus, (ee) eos adoratorios cacumina montium petiisse, & sine templis Iouem Pappam salutasse, sicut Scythas Pappum; & Appianus (ff) de Mithridate refert, hunc, pulso Romanorum duce, Murena, Ioui Bellatori, more patrio, uictimam fecisse in excelsio monte, lignis, quibus ea imponeretur, congestis: *ἔθυσεν τῶν στρατιῶν Διὸς πατρῶιον θυσιῶν ἐπὶ ὄρει ὑψηλῆ, κορυφὴν μείζονα ἄλλων ἀπὸ ξύλων ἐπιτιθεῖς*. Itemque testatur Herodotus, (gg) Persas, rebus diuinis operam duros, nec templa, nec statuas, nec aras erexisse, sed, editissimis quibusque montibus conscensis, Ioui hostias immolasse, *οἱ δὲ, scribens, νομίζουσι, Διὸς μὲν ἐπὶ τὰ ὑψηλότητα τῶν ὄρων ἀναβαίνοντες θυσίας ἔρδειν*. Ebraeos autem, numina falsa in montibus colentes, ex more horum

(cc) Tertullian. Apolog. cap. 25. Dempfster. ad Rosin. Ant. II. 2. (dd) Seru. ad Virg. Aen. IV. 302. (ee) Hospinian, l. c. (ff) Appian, de Bell. Mithrid. P. I. p. 362. (gg) Herodot. Histor. I. 131.

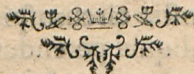
horum populorum, altaribus abstinuisse, quamuis asserere non ausim, ipsis sacris scriptoribus his de altaribus montanis exprobrantibus, eundem tamen morem illis plane denegare nolim. Cum enim haec gens, discessione a uero Numine facta, a sacris quoque Perfarum quaedam mutuauit solemnia, rituque in primis eorum equos soli sacrauit, 2. Reg. XXIII. II. &, nescio quo loco, legisse memini, illam a Persis etiam hanc in montibus sacrificandi consuetudinem accepisse, ueritati omnino conuenire uidetur, non in omnibus excelsis, quorum diuinæ literae hanc gentem infimulant, locis exstructa fuisse altaria. Moris itaque ueterum gentium cum fuit, ut in montibus, nullo quamuis altari ornatis, uota apud Deos nuncuparent, atque uictimas his mactarent, dubito, fore, qui *altaria ueterum montes*, ferre nolit, ipsa re sacra hos eo nomine condecorante

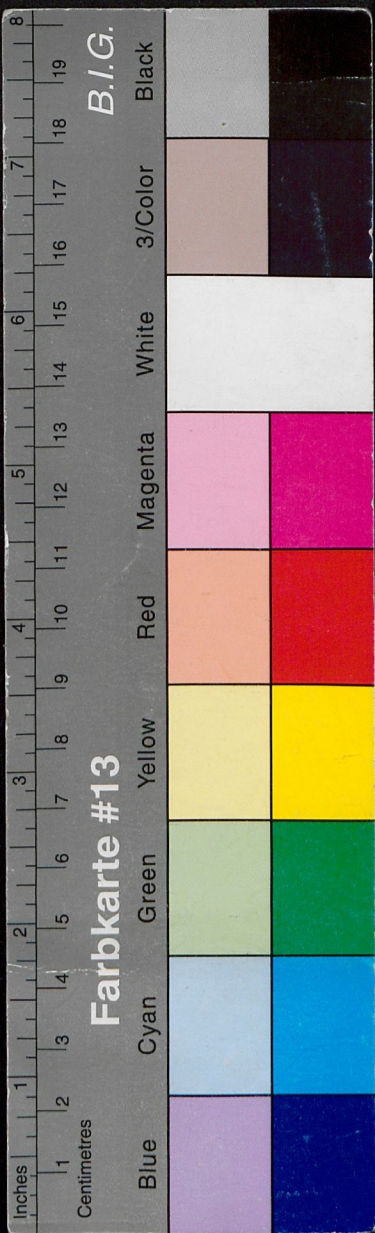
Ceterum negari nequit, non idolorum tantum cultores, sed & eos, qui uero ueri Dei cultu, ante Christum natum, imbuti erant, montes plerumque, in re sacra, planitiei praeferre consueuisse, imo Deum ipsum, quotiescunque fere hostiam a quopiam seruorum suorum posceret, & ita, ut locum quoque praescriberet, montem nominasse, cuius rei complura in sacro Codice extant exempla, quorum imitatione inter gentes profanas malus genius, ut pluribus aliis, appellationem simiae Dei forte meruit

Deo sint gratiae, quod nos in ea tempora uenimus, quae Christus uentura, mulieri illi Samaritanae praedixit; aduentat hora, inquit, cum nec in monte hoc, nec Hierosolymis Patrem coletis Ioh. IV. 21. Felicia tempora! in quibus Deo sacrificaturis nec hostia circumspicienda, nec altare construendum, nec mons aliquis perendus est, Deo nil, nisi spiritum & ueritatem, a cultoribus suis desiderante. Et VOS
ita-

itaque, DISCIPVLI CARISSIMI, libertate utimini, in quam VOS Christus uindicauit, Deum animo & uere colentes, & praecipue magnum HVNC DIEM, qui adest, NATALEM IESV CHRISTI, natalem etiam nostrum omnium salutis, sancto animi ardore ut pie peragatis, recte curate. Cauete etiam per omnem uitam, ne unquam ad eos montes contugiatis, quos Ieremias III. 23. mendaces uerissime appellat, eo, quod spem in se positam turpiter fallant; sed imitami potius Dauidem, Ps. CXXI. I. ex unoquoque quaerentem, num ullo unquam tempore extulerit oculos ad montes? & palam profitentem, a solo Domino sibi ferri opem. Huc itaque & VOS accurrite, & in primis his tam festis diebus duplicata mentis contentione, et fiducia, non VOBIS solum sapientiam τὴν ἀνωθεν, sed et PATRIAE pacatiora, et tranquilliora tempora, PATRIQVE AVGVSTISSIMO PATRIAE uitam longaeuam, felicitatemque omnibus suis numeris absolutam, VRBI huic, dilectæque in primis nostrae scholae Cathedralis SORORI, quae intra moenia floret, immunitatem a belli incommodis et turbis, FAVORIBVS et PATRONIS VESTRIS, MEISQVE beneficiorum, in nos collatorum, largissimam compensationem, orbi denique annum eo, qui uergit, feliciorum precamini, non dubitantes, et VESTRAS preces, dummodo ex corde puro proficiscantur, aliquid apud Deum ualituras. Scribeb.

XXV, Decemb. A. R. S. clō DCCLVI.

Q. N.
428,
40

II h
606

X 23A 6708

ALTARIA VETERVM MONTES

QVIBVS ILLVSTRATIS
DIEM
SERVATORIS IESV CHRISTI
NATALEM
PIE CELEBRANDVM INDICIT
M. GODOFR. AVGVSTVS LOBECK
SCHOL. CATHEDRAL. RECT.

IMPRIM. IO, GVIL. BOSSOEGEL, TYPOGR. FVND.

